

Rybka V., Rybková R. & Pohlová R.

Rostliny ve svitu evropských hvězd (Rostliny soustavy NATURA 2000 v České republice).

Sagittaria – Sdružení pro ochranu přírody střední Moravy (s finanční podporou MŽP, kraje Vysočina, Olomouckého kraje a Nadace Veronica), Olomouc & Praha 2004, náklad 5000 výtisků, 88 p., ISBN 80-239-4177-1.

Hitem posledních několika sezón v ochraně přírody v České republice je vytváření soustavy chráněných území evropského významu (zjednodušeně označováno jako NATURA 2000), která by měla chránit z hlediska Evropské unie nejvzácnější a nejohroženější přírodní stanoviště, rostlinné a živočišné druhy. Recenzovaná publikace seznamuje čtenáře s těmi rostlinnými taxony, které se v České republice vyskytují. Jde o soubor 40 vybraných druhů, případně poddruhů (36 cévnatých rostlin a 4 mechorosty), které vyjmenovává směrnice č. 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (zkráceně nazývanou směrnicí o stanovištích). Seznam těchto taxonů je asi „notoricky“ známý, a proto není třeba ho zde uvádět; případní zájemci mohou tuto informaci najít například na internetu na adrese <http://www.natura2000.cz>.

Publikace je velmi přehledně členěná; po krátkém, obecném úvodu následují dvoustrany k jednotlivým druhům či podruhům. Ty obsahují dílčí kapitoly „Jak se pozná?“, „Něco ze života“, „Kde roste ve světě a u nás?“, „V jakém prostředí roste?“, „Proč je tak vzácný?“ a „Co se dělá pro další přežití?“. Tyto kapitoly zahrnují základní důležité rozlišovací znaky jednotlivých „naturových druhů“, krátký popis jejich biologie, informaci o jejich celkovém areálu i rozšíření v České republice, popis stanovišť, důvod jejich vzácnosti a zařazení do směrnice o stanovištích (endemismus nebo reliktnost, specifické biotopy výskytu atd.) a také shrnují jejich aktivní druhovou ochranu (tj. specifikuje potřebný management a zda se vůbec provádí, či se o biologii konkrétního taxonu ví málo a z toho plyne potřeba tento taxon blížeji prozkoumat). Bohatá je fotografická dokumentace a přiložena je i přehledná mapka rozšíření taxonu v ČR vzniklá na základě dat z mapování rozšíření taxonů v letech 2001–2003, které autorům poskytla Agentura ochrany přírody a krajiny ČR.

Publikace byla vytvořena jako propagační a osvětový materiál k tvorbě soustavy NATURA 2000, proto je text je psán velmi srozumitelně, což je dáno širokou cílovou skupinou čtenářů (úřednictvo, školy, ale i široká botanická veřejnost); místy je použit odlehčený a vtipný jazyk.

Je jen škoda, že veskrze pozitivní dojem z tohoto dílka mírně kazí především formální a typografické chyby (špatná či chybějící interpunkce, překlepy či chybějící písmena, dvojité mezery atd.). Z obsahového hlediska patří brožura mezi vydařené; vytkl bych snad jen nepřesné používání termínu druh i pro subspecie (např. str. 5). Zde by bylo vhodnější použít termín taxon. V bodové mapě rozšíření střešníku v ČR chybí bod pro výskyt v PR Dománovický les, kde se o jeho existenci (byť v malé populaci) dlouhodobě ví a koneckonců je toto území zařazeno mezi druhové lokality střešníku. Zvonovec liliovitý na Džbáně neroste v Bílichovském údolí, ale v sousedním Smradenském údolí (též zvaném Zichovecké). Tvrzení, že u nás roste 6 druhů pelyňků, bych považoval za poněkud zavádějící. Pokud je to takto formulováno, bylo bych jich 15 (včetně těch zplaňujících a zavlékaných), naopak kdybychom počítali jen u nás původní druhy (incl. archeofyty), tak by jich bylo právě šest (*Artemisia absinthium*, *A. campestris*, *A. paniculata*, *A. vulgaris*, *A. scoparia*, *A. pontica*). To vše se ale dá považovat za spíše menší vady na kráse a celkovou obsahovou kvalitu díla to rozhodně nesnižuje.

Publikaci také poněkud škodí horší kvalita některých fotografií (jsou rozostřené), i když lze na druhou stranu pochopit, že vytvořit dobrou fotografii např. šikoušku zeleného (1–2 cm vysokého) je velmi obtížné.

Nezbývá než doufat, že nejen v této publikaci uvedené ohrožené rostliny nepotká žádná katastrofa (a to včetně podlého útoku českých herbicidních teroristů na moravské lokality *Pulsatilla grandis*) a zůstanou v přírodě zachovány nám i budoucím generacím a to i díky vytvoření soustavy chráněných území evropského významu.

Michal Š t e f á n e k